

Geliş Tarihi (Received): 14.08.2019
Kabul Tarihi (Accepted): 01.12.2019
SPORMETRE, 2019,17(4),233-249
DOI: 10.33689/spormetre.633004

SPORDA SOSYAL BÜTÜNLEŞME DÜZEYİ İLE KİŞİLİK TİPLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİLER VE ETKİLEŞİMLER

Ercan Polat¹, Halil Erdem Akoğlu², Hanifi Üzüm³

Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, NİĞDE
Ankara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, ANKARA
Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, BOLU

Öz: Kişilik özelliklerinin, sosyal bütünleşmeye ilişkin davranışı ve motivasyonu etkilediği belirtilmektedir. Bu nedenle sosyal bir ortam olduğu düşünülen ve kişilerin sosyalleşmesini sağlayan sporun kişilik özelliklerinin gelişmesine fayda sağlayacağı ve psikologlara yardımcı olacak bir araç olarak ortaya konulması bakımından bu araştırma önem arz etmektedir. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı sporda sosyal bütünleşme düzeyi ile kişilik tipleri arasındaki ilişkilerin ve etkileşimlerin incelenmesidir. Bu çalışmada nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Bu araştırmanın araştırma grubunu seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun (kazara) örnekleme yöntemi ve ölçüt örnekleme yöntemi ile seçilmiş Niğde ili spor bilimleri alanında öğrenim gören aynı zamanda düzenli spor yapan 152 kadın ve 148 erkek olmak üzere lise ve üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak anket yönteminden yararlanılmıştır. Üç bölümden oluşan anketin birinci bölümünde Yılmaz ve ark. (2007) tarafından geliştirilen Sosyal Bütünleşme Ölçeği, ikinci bölümde Goldberg (1990) tarafından geliştirilen Sudak ve Zehir (2013) tarafından Türkçe'ye uyarlanmış olan Kişilik Tipleri Ölçeği, üçüncü bölümde ise kişisel bilgi formu yer almaktadır. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra; normallik testleri, Pearson korelasyon analizi, çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca gruplara ayrılarak yapılan ikili korelasyon analizinde ortaya çıkan r değerlerinin karşılaştırılması için Z skoru hesaplanmış ve gruplar arasındaki farklılıklar incelenmiştir. Analiz sonucunda iki ölçüm aracı alt boyutları arasında genel olarak düşük, orta ve yüksek düzeyde anlamlı pozitif korelasyonlar bulunmuştur. Sonuç olarak spor bireylerin sosyal bütünleşmesi ile birlikte kişilik gelişimleri için çok önemli bir araçtır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal bütünleşme, kişilik, sosyalleşme, kişilik özellikleri

RELATIONSHIPS AND INTERACTIONS BETWEEN SOCIAL INTEGRATION LEVEL IN SPORT AND PERSONALITY TYPES

Abstract: Personality traits influence behavior and motivation related to social integration. For this reason, this research is important in terms of the fact that the sport which is thought to be a social environment and provides the socialization of individuals will contribute to the development of personality traits and as a tool to help psychologists. The aim of this study is to investigate the relationships and interactions between the level of social integration in sports and personality types. In this study, relational survey model, one of the quantitative research methods, was used. The research group of this study consists of 152 female and 148 male high school and university students who study in sports sciences in Niğde province, selected by convenience (accidental) sampling method and criteria sampling method from random sampling methods. Survey method was used as data collection tool. The first part of the three-part questionnaire contains the "social integration scale in sports" developed by Yılmaz et al. (2007), the second part contains the personality types scale adapted to Turkish by Sudak and Zehir (2013) developed by Goldberg (1990), and the third part contains the personal data form. In addition to descriptive statistics in the analysis of the data; normality tests, Pearson correlation analysis, multiple linear regression analysis were used. In addition, the Z score was calculated and the differences between the groups were examined in order to compare the r values that appeared in the binary correlation analysis by dividing them into groups. As a result of the analysis, significant positive correlations were found between the sub-dimensions of the two measurement instruments at low, medium and high levels in general. As a result, sports are a very important tool for the development of personality along with the social integration of individuals.

Key Words: Social integration, personality, socialization, personality traits

GİRİŞ

Binlerce yıldır insanların bireysel farklılıkların ortaya çıkarılması ve bu farklılıkların açıklanma çabası araştırmacıların ilgisini çeken bir konu olmuştur. Spor bilimlerinde de spor yapan ve yapmayan bireyler arasında birçok araştırma ve farklı konuda, çeşitli nitelikler karşılaştırılarak spor yapmanın avantaj ya da dezavantaj olduğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır. Bu çalışmalar daha çok psikoloji ve spor psikolojisinin içerisinde yer alan konulardan oluşmaktadır. Sporcuların ve sporcu olmayanların kişilik özelliklerinin analizi, kişilik ve spor faaliyetlerinin bağlantısı hakkındaki teoriyi doğrulamak amacıyla spor psikolojisinde incelenen yaygın konulardan biri olmaktadır (Shariati ve Bakhtiari, 2011). Bu nedenle sporda kişilik olgusu spor bilimcilerin ve psikoloji araştırmacılarının dikkatini çeken konular arasında yer almaktadır.

Literatür İncelemesi

Literatüre bakıldığında kişilik ile ilgili birçok tanıma rastlanmaktadır. Kişilik, genel düşünce, duygu ve davranış biçimlerindeki temel bireysel farklılıklar olarak tanımlanmaktadır (Sato ve ark., 2018). Passer ve ark. (2009) kişiliği, bir insanın yaşam koşullarına verdiği tepkileri karakterize eden ayırt edici ve nispeten kalıcı düşünme, hissetme ve hareket etme yolları olarak tanımlar. Kişiliğin tanımlanması ve ölçülmesi ile ilgili geçmişten bugüne kadar birçok kuramcının farklı görüşleri bulunmaktadır. Bu görüşler farklı yaklaşımlar altında toplanmışlardır. Bunlardan bazıları şu şekildedir: *Psikoanalitik Yaklaşım* (Sigmud Freud), *Neo-Psikoanalitik Yaklaşım* (Carl Jung, Alfred Adler, Karen Horney, Erich Fromm, Henry Murray), *Psikososyal Yaklaşım* (Erik Erikson), *Özellik Yaklaşımı* (Gordon Allport, Raymond Cattell, Hans Eysenck, Robert McCrea and Paul Costa), *İnsancıl Yaklaşım* (Abraham Maslow, Carl Rogers), *Bilişsel Yaklaşım* (George Kelly), *Davranışsal Yaklaşım* (B.F. Skinner) ve *Sosyal Öğrenme Yaklaşımı* (Jullian Rotter, Albert Bandura) olarak alan yazında yer almaktadır. Bu kuramcılarının birçoğu kişilik özelliklerini ölçmek adına bu yaklaşımları geliştirmişlerdir. Özellik Yaklaşımı kuramcılarından McCrea ve Paul Costa' da Cattell ve Eysenck'in kişilik özelliklerinden faydalanarak beş boyutlu kişilik modelini ortaya koymuştur. Bunun sebebi olarak bazı araştırmacıların Cattell'in kişilik özellikleri boyutlarını çok fazla, Eysenck'in kişilik özellikleri boyutlarını da çok az bulmasından kaynaklanmıştır (Schultz ve Schultz, 2005).

Beş Faktörlü Kişilik Kuramı

Allport'la başlayan ve Cattell ve Eysenck'le devam eden ayırıcı özellik kuramı çalışmaları ve kişiliğin temel boyutlarını belirleme çabaları 1970'lerin sonunda ve 1980'lerin başında Robert McCrea ve Paul Costa'nın çalışmaları ile yeni bir noktaya gelmiştir. Kişiliğin sürekliliğini ve yapısını incelemek amacıyla faktör analizi kullanan iki araştırmacı özellikle dışadönüklük ve nevrotizm (duygusal denge) boyutlarına odaklanmış ancak kısa süre sonra “deneyime açıklık” adını verdikleri yeni boyutu keşfetmişlerdir. 1985 yılına kadar üç faktörlü modeli savunan ikili 1983-1985 yılları arasında gerçekleştirdikleri çalışmalar sonucunda kişiliğin beş temel boyutu olduğunu keşfetmişler ve bu beş boyutun ölçülebilmesini sağlayan bir ölçme aracı geliştirmişlerdir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2015). McCrea ve Costa ortaya koyduğu ve daha sonra birçok araştırmacının geliştirdiği “Büyük Beş” olarak adlandırılan kuram beş faktör altında toplamıştır (Costa ve McCrae, 1987; Digman, 1997; Judge ve ark., 1999; McCrae, 1992; Zweig ve Webster, 2004). Beş faktör kişilik modeli, kişiliğin değerlendirilmesinde sıklıkla kullanılan bir yaklaşımdır. Bu faktörler 1. Dışadönüklük, 2. Nevrotiklik (Duygusal Denge), 3. Yumuşak başlılık, 4. Deneyime açıklık ve 5. Sorumluluk boyutlarından oluşmaktadır. *Dışadönüklük*, baskın olma, heyecan arama, kendine güvenme ve

aktif olma eğilimi olarak nitelendirilebilir. *Uyumluluk*, bir bireyin diğerleriyle geçinme yeteneğini yansıtır; *sorumluluk*, bireyin hedef odaklı davranışlarda örgütlenme derecesini, sebatını ve motivasyonunu temsil eder; *duygusal denge (nevrotiklik)*, bireyin stresli durumlarda sakin kalma eğilimini ifade eder ve bu boyutta düşük puan alan bireyler saha sakin ve rahat bireylerdir. Son olarak *deneyime açıklık*, bir bireyin yeni deneyim arama yeteneğini yansıtır (Allen ve ark., 2013; Duriez ve ark., 2004). Bu model “Özellik Yaklaşımına” dayanmaktadır ve kişiliğin ölçülmesinde bireylerin kendilerini ve diğerlerini tanımlamada kullandıkları “sıfatlardan” yararlanılmaktadır (Doğan, 2013).

Bireyin toplum içerisinde bir statü kazanması ve bulunduğu yerde mutlu ve düzenli bir yaşam sürebilmesi için sağlıklı bir kişilik gelişimine sahip olması gerekmektedir. İnsan yaşamında gelişen, birey ve toplum için oldukça öneme sahip olan kişilik kavramını etkileyen etmenler bulunmaktadır. Bu etmenler biyolojik ve sosyal etmenler olarak karşımıza çıkmaktadır (Özgen, 2016). Kalıtım yani biyolojik etmenler insana doğuştan gelen özellikler ve yetenekler sağlar ancak bu potansiyelin tam kapasite ile kullanımı, çevrenin isteklerine ne ölçüde uyum sağlayabildiğimizde bağlıdır (Yüksel, 2006).

Sosyal Bütünleşme

Kişilik özelliklerinin, sosyal bütünleşmeye ilişkin davranışı ve motivasyonu etkilediği belirtilmektedir (Levine ve Stokes, 1986). Sosyal bütünleşme kavramı, Durkheim'in (1951) sosyal koşullar ve intihar konusundaki çığır açan çalışması ile ortaya çıkmıştır. Durkheim, bireyin istikrarlı bir sosyal yapıya ve düzenli sosyal normlara sahip olmasının birey için koruyucu olduğu ve davranışlarının düzelmesini sağladığını belirtmiştir. Bu bilgiler kapsamında intihar oranının evlenmemiş ve toplumla bağı daha düşük olan bireylerde daha yüksek olduğu yaptığı çalışmalarla ortaya çıkmıştır (Brisette ve ark., 2000). Sosyal bütünleşme veya bir bireyin bir gruptaki diğer insanlara psikolojik olarak bağlanma derecesi, çok yönlü bir olgudur. Sosyal bütünleşme çok anlamlı bir kavramdır. Bütünlük, dayanışma, topluluk, sosyal gruplar, sosyal sermaye, güven ve sosyal ağlar gibi terimler birbirlerinin yerine kullanılmaktadır (Ulseth, 2004). Sosyal bütünleşme hem toplumsal düzen ve yapının hem de eylem ve işlevin bütünleşmesine işaret etmektedir. Diğer bir ifadeyle toplumu meydana getiren farklı grupların karşılıklı ilişkilerindeki bağımlılık ve ahengi belirli bir düzen içerisinde sürdürmeleri sürecidir (Özdil, 2017). Toplumu oluşturan ve birlikte yaşamak durumunda olan birey, grup ve kültür gibi unsurların arasındaki uyum, sosyal bütünleşmeyi gerçekleştirmekte ve bu uyum ile ilgili davranışlar, değerler ve tutumlar genellikle aile içerisinde ve eğitim sürecinde kazanılmaktadır. Toplumsal yapıyı güçlendirerek sürdürülebilirliğini sağlamak ve toplumu bir arada tutan bütünün parçaların dağılmasını engellemek adına sosyal bütünleşme sosyolojik açıdan çok önemlidir (Karaca, 2012).

Brisette ve ark. (2000), sosyal bütünleşmenin, bireyde yaşamın kontrol edilebilir olduğu inancını yarattığını, yaşamda bir anlam hissi ve özgüven sağladığını, kendini anlama anlayışına katkıda bulunduğunu, olumlu etkiyi arttırdığını ve sosyal normları uyguladığını belirtmiştir. Sosyalleşmede hangi yaklaşımla değerlendirilirse değerlendirilsin bireyin toplumda diğer bireylerle olan benzerliklerinin yanı sıra farklılıklarının da olduğu, kişileri bir örnek biçimlere sokmaktan çok, onları kişilikleriyle uyuşan, toplumun bir işlevi durumuna getirmeyi amaçlayan toplumsal süreçlerden biri olarak görünmektedir (Şahan, 2008).

Çeşitli popülasyonlarda yapılan araştırmalar, sosyal olarak daha bütünleşmiş bireylerin sosyal bütünleşmesi daha düşük olan bireylere göre daha uzun ömürlü olduklarını (Berkman, 1995), kalp krizi riskinin daha az olduğu (Berkman, 1995; Seeman, 1996), depresyona girme

olasılığının daha düşük olduğu (Cohen ve Wills, 1985), kanserin tekrar etme olasılığının azaldığı görülmüştür.

Literatür incelendiğinde kişilik tipleri (Doğan, 2013; Fieder ve ark., 2018; Harris ve ark., 2016; Hittner ve ark., 2019; Sato ve ark., 2019) ve sosyal bütünleşme (Goldthorpe, 2017; Foulkes, 2018; Karaca, 2012; Özdil, 2017) ile ilgili çeşitli alanlarda birçok araştırmaya rastlanmıştır. Spor alanında kişilik tipleri ile ilgili uluslararası (Allen ve ark., 2013; Fletcher ve Dowell, 1971; Fulkerson ve ark., 1999; İlyasi ve Salehian, 2011; Shairati ve Bakhtiari, 2011) literatürde yapılan çalışma sayısı ve ulusal literatürde de bulunan (Bayar, 2003; Büyükbasmacı ve Tazegül, 2016; Eraslan, 2015; Kaplan ve ark., 2017) çalışma sayısı oldukça fazladır. Sosyal bütünleşme konusunda ulusal ve uluslararası literatür incelendiğinde birçok alanda çalışma bulunurken spor ile ilişkilendirilmiş sınırlı sayıda çalışma (Elmose-Østerlund ve ark., 2019; Şahan, 2008; Ulseth, 2004; Yılmaz ve ark., 2006) yer almaktadır. Birçok kuramcıya göre kişilik, bireyin anne karnında oluşmasıyla başlar ve yaşam boyu devam ederek gelişir. İnsan kişiliğinin gelişmesinde çevre ve gruplar çok önemli yer kaplamaktadır (Erikson, 1950). Bu nedenle sosyal bir ortam olduğu düşünülen ve kişilerin sosyalleşmesini sağlayan sporun kişilik özelliklerinin gelişmesine fayda sağlayacağı ve psikologlara yardımcı olacak bir araç olarak ortaya konulması bakımından bu araştırma önem arz etmektedir. Bu kapsamda bu çalışmanın amacı fiziksel aktivite yapan ve yapmayan bireylerde kişilik tipleri ve sosyal bütünleşme düzeylerinin incelenmesidir. Bu araştırmanın amacını belirlemek için aşağıdaki hipotezler oluşturulmuştur.

H₁: Fiziksel aktivite yapan bireylerin sosyal bütünleşme düzeyleri ile kişilik tipleri arasında bir ilişki vardır.

H₂: Cinsiyet değişkenine göre fiziksel aktivite yapan bireylerin sporda sosyal bütünleşme ile kişilik tipleri arasındaki ilişki farklılaşmaktadır.

H₃: Fiziksel aktivite yapan bireylerin yaptıkları spor türüne göre sosyal bütünleşme ile kişilik tipleri arasındaki ilişki farklılaşmaktadır.

H₄: Fiziksel aktivite yapan bireylerin sosyal bütünleşme düzeylerinin kişilik tiplerine etkisi vardır.

YÖNTEM

Araştırma modeli

Bu çalışmada nicel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Bu kapsamda genel tarama modellerinden ilişkisel tarama deseni araştırma probleminin çözümlenmesinde kullanılmıştır.

Araştırma Grubu

Bu araştırmanın kapsamı Niğde ili ile sınırlandırılmış ve çalışma evreni de bu ilde spor bilimleri alanında öğrenim gören aynı zamanda düzenli fiziksel aktivite yapan lise ve üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Örneklem seçiminde seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun (kazara) örnekleme yöntemi ve ölçüt örnekleme yöntemi birlikte kullanılmıştır (Büyüköztürk ve ark., 2017). Uygun (kazara) örnekleme yöntemi; zaman, para ve işgücü açısından var olan sınırlılıklar nedeniyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerinden seçilmesidir. Ölçüt örnekleme ise birtakım ölçütlere dayandırılarak örneklemin seçilmesidir (Büyüköztürk ve ark., 2017). Araştırma grubu seçiminde ölçüt olarak düzenli sportif egzersizlere katılmak kriteri olmuştur. Bu örneklem kriterleri çerçevesinde araştırma grubu; spor bilimleri alanında öğrenim gören aynı zamanda düzenli fiziksel aktivite yapan lise ve üniversite öğrencileri arasından 152 kadın 148 erkek olmak üzere toplam 300 öğrenciden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı olarak anket yönteminden yararlanılmıştır. Üç bölümden oluşan anketin birinci bölümünde Sosyal Bütünleşme Ölçeği, ikinci bölümde Kişilik Tipleri Ölçeği, üçüncü bölümde ise Kişisel Bilgi Formu yer almaktadır.

Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği (SSBÖ): Sporun sosyal bütünleşme üzerindeki etkisini değerlendirmek amacıyla Yılmaz ve ark. (2007) tarafından geliştirilmiştir. Ölçüm aracının 21 maddelik bölümü Hall (2004) tarafından yapılan araştırmadan uyarlanmış, diğer maddeler ise araştırmacılar tarafından oluşturulmuştur. Fiziksel aktivite yapan bireyler üzerinde kullanılabilen bu ölçek, toplam 32 maddeden ve 7 alt boyuttan oluşmaktadır. Maddelerin değerlendirilmesinde 5’li Likert tipi ölçek (1= kesinlikle katılmıyorum; 5= kesinlikle katılıyorum) kullanılmıştır ve madde ortalama puanları üzerinden değerlendirme yapılabilmektedir. Alt boyutlar; Kişisel gelişim, Sosyalleşme, Fiziksel fayda, Bütünleşme, Psikolojik gelişim, Ahlaki gelişim ve duygusal gelişim olarak isimlendirilmiştir. Ölçüm aracının orijinal çalışmasından ve bu araştırma verilerinden elde edilen Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayıları aşağıdaki tabloda verilmiştir (Tablo 1).

Tablo 1. Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği alt boyutları güvenilirlik analizi

Alt boyutlar	Maddeler	Orijinal çalışma Alfa (α)	Mevcut araştırma Alfa (α)
Kişisel Gelişim	7 madde	0,80	0,82
Sosyalleşme	7 madde	0,82	0,86
Fiziksel Fayda	5 madde	0,80	0,83
Bütünleşme	4 madde	0,82	0,79
Psikolojik Gelişim	4 madde	0,71	0,76
Ahlaki Gelişim	3 madde	0,75	0,75
Duygusal Gelişim	2 madde	0,55	0,51
Toplam Ölçek	32 madde	0,91	0,95

Kişilik Tipleri Ölçeği (KTÖ): Kişilik tiplerini belirlemek amacıyla Goldberg (1990) tarafından orijinali 50 madde olarak geliştirilen *IPIP Personality Inventory* isimli ölçek, Sudak ve Zehir (2013) tarafından 30 madde olarak Türkçeye uyarlanmıştır. Toplam 5 alt boyuttan oluşan ölçek 5’li likert tipindedir. Alt boyut isimleri dışa dönüklük, uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge ve deneyime açıklık olarak belirlenmiştir. Ölçüm aracının uyarlama çalışması ile bu araştırma verilerinden elde edilen Cronbach’s Alfa güvenilirlik katsayı sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Kişilik Tipleri Ölçeği alt boyutları güvenilirlik analizi

Alt boyutlar	Maddeler	Orijinal çalışma Alfa (α)	Bu araştırma Alfa (α)
Dışa Dönüklük	8 madde	0,85	0,67
Uyumluluk	6 madde	0,82	0,81
Sorumluluk	4 madde	0,80	0,82
Duygusal Denge	7 madde	0,87	0,88
Deneyime Açıklık	5 madde	0,75	0,75
Toplam Ölçek	30 madde	-	0,82

Kişisel Bilgi Formu: Kişisel bilgi formu içerisinde, araştırmaya katılan bireylerin demografik özelliklerini tespit etmek amacıyla; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, lisanslı sporcu olma ve yapılan spor türü değişkenleri bulunmaktadır.

Verilerin Toplanması

Anketler yüz yüze görüşme yöntemi kullanılarak katılımcılara ulaştırılmıştır. Ayrıca anketin dağıtımında eğitilmiş yardımcıları kullanılmıştır. Bu yardımcıları anketin nasıl dağıtılacağı ve doldurulacağı konusunda kısa bir eğitim verilmiş ve sonrasında uygulamaya geçilmiştir. Araştırmaya katılımda gönüllülük esas alınmıştır. Gönüllü olmayan kişiler çalışmaya dâhil edilmemiştir. Toplam 330 anket dağıtılmış bunlardan 300 tanesi doğru doldurulmuş olarak kabul edilmiş ve değerlendirmeye alınmıştır.

Verilerin Analizi

Veriler toplandıktan sonra SPSS paket programı ile analiz edilmiştir. Tanımlayıcı istatistiklerin yanı sıra; dağılımların normallik yapısı çarpıklık ve basıklık testleri aracılığıyla incelenmiştir. Normal dağılım yapılarıyla karşılaştırılması sonucu parametrik test kararı alınmıştır. Hipotez testleri için ilişki karşılaştırmalarında Pearson Korelasyon Analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken üzerindeki etkisini incelemek amacıyla ise çoklu doğrusal regresyon analizi kullanılmıştır. Ayrıca gruplara ayrılarak yapılan ikili korelasyon analizinde ortaya çıkan r değerlerinin karşılaştırılması için Z skoru hesaplanmış ve gruplar arasındaki farklılıklar incelenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde elde edilen verilere ilişkin tanımlayıcı ve çıkarımsal istatistiksel çözümler gerçekleştirilmiştir.

Tablo 3. Tanımlayıcı istatistikler

<i>Değişken</i>	Grup	f	%	Toplam	\bar{x}	St.S.	En az	En çok
<i>Cinsiyet</i>	Kadın	152	50,7	300				
	Erkek	148	49,3					
<i>Eğitim</i>	Lise	150	50,0	300				
	Üniversite	150	50,0					
<i>Lisanslı sporculuk durumu</i>	Evet	226	75,3	300				
	Hayır	74	24,7					
<i>Lisanslı yapılan spor türü</i>	Bireysel sporlar	123	54,4	226				
	Takım sporları	103	45,6					
<i>Yaş</i>				300	18,77	3,12	14	28
Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği								
<i>Kişisel Gelişim</i>				300	4,12	0,69	2,00	5,00
<i>Sosyalleşme</i>				300	4,15	0,68	2,29	5,00
<i>Fiziksel Fayda</i>				300	4,36	0,67	1,20	5,00
<i>Bütünleşme</i>				300	4,11	0,78	1,00	5,00
<i>Psikolojik Gelişim</i>				300	4,12	0,72	2,00	5,00
<i>Ahlaki gelişim</i>				300	4,02	0,84	1,67	5,00
<i>Duygusal etki</i>				300	4,17	0,67	1,50	5,00
Kişilik Tipleri Ölçeği								
<i>Dışa Dönüklük</i>				300	3,22	0,65	1,00	5,00
<i>Uyumluluk</i>				300	3,98	0,71	1,00	5,00
<i>Sorumluluk</i>				300	4,25	0,70	1,25	5,00
<i>Duygusal Denge</i>				300	4,07	0,74	2,00	5,00
<i>Deneyime Açıklık</i>				300	3,92	0,68	1,00	5,00

Tablo 3’te yaş ortalaması 18,77 olan katılımcılara ilişkin tanımlayıcı istatistiklere yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde; %50,7’sinin cinsiyetinin kadın (n=152), %50’sinin (n=150) üniversite seviyesinde öğrenci, %75,3’ünün (n=226) lisanslı sporcu olduğu ve %54,4’ünün de bireysel sporlarla uğraştığı saptanmıştır.

Ayrıca tabloda araştırmada kullanılan ölçüm araçları alt boyutlarına ilişkin elde edilen ortalama ve yaygınlık ölçüleri sonuçları verilmiştir. Bu sonuçlara göre Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği’nde en yüksek aritmetik ortalama 4,36 değeri ile fiziksel fayda boyutunda, en düşük aritmetik ortalama ise 4,02 değeri ile ahlaki gelişim alt boyutundadır. Ölçüm aracına ilişkin ortalamalar bütünüyle değerlendirildiğinde katılımcıların sosyal bütünleşme düzeyinin yüksek olduğu söylenebilir.

Kişilik Tipleri Ölçeği’ne ilişkin sonuçlar incelendiğinde ise; en yüksek aritmetik ortalama 4,25 değeri ile sorumluluk alt boyutunda en düşük aritmetik ortalama ise 3,22’lik değeri ile dışa dönüklük alt boyutundadır. Ölçeğe ilişkin alt boyutlar bütünüyle değerlendirildiğinde katılımcıların kişilik tipleri puanlarının ortalamasının üzerinde değerlere sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 4. SSBÖ ve KTÖ alt boyutlarının korelasyon katsayıları tablosu

	KTÖ				
	Dışa Dönüklük	Uyumluluk	Sorumluluk	Duygusal Denge	Deneyime Açıklık
Kişisel Gelişim	0,11	0,33**	0,84**	0,80**	0,31**
Sosyalleşme	0,15*	0,34**	0,75**	0,91**	0,41**
Fiziksel Fayda	0,06	0,26**	0,71**	0,45**	0,30**
Bütünleşme	0,09	0,24**	0,52**	0,63**	0,40**
Psikolojik Gelişim	0,15*	0,42**	0,69**	0,70**	0,41**
Ahlaki gelişim	0,27**	0,19**	0,53**	0,85**	0,41**
Duygusal etki	0,11	0,19**	0,51**	0,62**	0,24**

n=300 *p<0,05 **p<0,00

Tablo 4’de SSBÖ ve KTÖ alt boyutları arasındaki korelasyon katsayıları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; iki ölçüm aracı alt boyutları arasında genel olarak farklı düzeylerde anlamlı pozitif korelasyonlar bulunmuştur. Bununla birlikte KTÖ’den dışa dönüklük boyutu ile SSBÖ’den kişisel gelişim, fiziksel fayda, bütünleşme ve duygusal etki boyutlarında anlamlı ilişki görülmemiştir. Değişkenler arasındaki en yüksek anlamlı ilişkinin sosyalleşme ve duygusal denge alt boyutları arasında ($r=0,91$; $p<0,01$) en düşük anlamlı ilişkinin ise dışa dönüklük boyutu ile sosyalleşme ve psikolojik gelişim boyutları arasında ($r=0,15$; $p<0,05$) olduğu görülmektedir. Sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde kişilik tiplerindeki gelişim düzeyi ile sosyal bütünleşme düzeyi arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 5. Cinsiyete göre SSBÖ ve KTÖ alt boyut korelasyonları arasındaki farklar

		KTÖ										
		Dışa Dönüklük		Uyumluluk		Sorumluluk		Duygusal Denge		Deneyime Açıklık		
		r	Z	r	Z	r	Z	r	Z	r	Z	
SSBÖ	Kadın	Kişisel Gelişim	0,18*	1,07	0,31**	-0,62	0,84**	0,20	0,81**	0,31	0,35**	0,60
	Erkek		0,06		0,37**		0,83**		0,79**		0,29**	
	Kadın	Sosyalleşme	0,27**	1,94*	0,28**	-1,37	0,78**	0,93	0,89**	-2,01*	0,47**	1,03
	Erkek		0,05		0,42**		0,73**		0,93**		0,37**	
	Kadın	Fiziksel Fayda	0,08	0,03	0,21**	-0,79	0,71**	-0,10	0,39**	-1,63	0,28**	-0,15
	Erkek		0,08		0,29**		0,71**		0,54**		0,30**	
	Kadın	Bütünleşme	0,16*	1,02	0,21**	-0,27	0,50**	-0,70	0,65**	0,52	0,53**	2,65**
Erkek	0,04		0,24**		0,55**		0,61**		0,27**			
Kadın	Psikolojik Gelişim	0,20*	0,49	0,38**	-0,66	0,73**	0,95	0,71**	0,25	0,42**	0,23	
Erkek		0,15		0,44**		0,67**		0,70**		0,39**		
Kadın	Ahlaki gelişim	0,34**	1,41	0,11	-1,82*	0,46**	-2,48**	0,87**	1,65*	0,46**	0,60	
Erkek		0,19*		0,31**		0,66**		0,82**		0,41**		
Kadın	Duygusal etki	0,25**	2,05*	0,15	-0,66	0,47**	-1,14	0,58**	-1,29	0,28**	0,52	
Erkek		0,01		0,23**		0,57**		0,70**		0,22**		

*p<0,01 ** p<0,01 Kadın (n)= 152 Erkek (n)= 148

Tablo 5’de cinsiyet değişkeni temel alınarak SSBÖ ve KTÖ alt boyutları arasındaki korelasyonlar belirlenmiş ve ortaya çıkan korelasyon değerlerinin z skorları alınarak cinsiyetler arasındaki r değeri farklılıkları incelenmiştir. Sonuçlara göre; dışa dönüklük ve sosyalleşme, dışa dönüklük ve duygusal etki, duygusal denge ve ahlaki gelişim ile deneyime açıklık ve bütünleşme boyutları arasında kadınlar lehine; uyumluluk ve ahlaki gelişim, sorumluluk ve ahlaki gelişim ile duygusal denge ve sosyalleşme alt boyutları arasında erkekler lehine korelasyon değerinin anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Tablo 6. Yapılan spor türüne göre SSBÖ ve KTÖ alt boyut korelasyonları arasındaki farklar

		KTÖ										
		Dışa Dönüklük		Uyumluluk		Sorumluluk		Duygusal Denge		Deneyime Açıklık		
		r	Z	r	Z	r	Z	r	Z	r	Z	
SSBÖ	Bireysel	Kişisel Gelişim	0,07	-0,39	0,42**	0,04	0,80**	-0,76	0,68**	-2,78**	0,24**	-0,64
	Takım		0,12		0,42**		0,84**		0,84**		0,32**	
	Bireysel	Sosyalleşme	0,20*	1,10	0,34**	-0,78	0,72**	-0,97	0,85**	-2,49**	0,38**	-0,43
	Takım		0,06		0,43**		0,78**		0,92**		0,43**	
	Bireysel	Fiziksel Fayda	0,07	-0,02	0,36**	-1,07	0,80**	2,06*	0,39**	-1,34	0,31**	0,15
	Takım		0,07		0,48**		0,68**		0,53**		0,30**	
	Bireysel	Bütünleşme	0,17	1,21	0,25**	0,02	0,50**	0,19	0,69**	1,38	0,48**	1,92*
Takım	0,01		0,25*		0,48**		0,58**		0,26**			
Bireysel	Psikolojik Gelişim	0,09	-0,91	0,36**	-0,78	0,66**	-0,65	0,57**	-2,73**	0,35**	-0,42	
Takım		0,21*		0,45**		0,71**		0,77**		0,40**		
Bireysel	Ahlaki gelişim	0,34**	1,43	0,15	-1,75*	0,29**	-3,68**	0,81**	-0,34	0,39**	-0,35	
Takım		0,16		0,37**		0,67**		0,83**		0,43**		
Bireysel	Duygusal etki	0,10	-0,32	0,22*	-0,31	0,49**	0,11	0,68**	1,33	0,16	-1,12	
Takım		0,14		0,26**		0,48**		0,58**		0,30**		

*p<0,01 ** p<0,01 Bireysel (n)= 123 Erkek (n)= 103

Tablo 6’da yapılan spor türü değişkenine göre gruplar oluşturularak SSBÖ ve KTÖ alt boyutları arasındaki korelasyonlar tespit edilmiştir. Belirlenen korelasyon değerlerinin z skorları alınarak takım ve bireysel spor yapanlar arasındaki r değeri farklılıkları incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre; uyumluluk ve ahlaki gelişim, sorumluluk ve ahlaki gelişim, duygusal denge ve kişisel gelişim, duygusal denge ve sosyalleşme ile duygusal denge ve psikolojik gelişim alt boyutları arasında takım sporu yapan katılımcılar lehine; sorumluluk ve fiziksel fayda ile deneyime açıklık ve bütünleşme alt boyutlarında ise bireysel sporlarla

uğraşan katılımcılar lehine anlamlı olarak daha yüksek korelasyon değerlerinin olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 7. Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği alt boyutlarının Kişilik Tipleri Ölçeği alt boyutları üzerindeki etkisi

Bağımlı değişken	Bağımsız değişkenler	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar		Anlamlılık Düzeyi
		B	Std. hata	Beta	t	
Dışa Dönüklük	(Sabit)	2,677	0,282		9,504	0,000
	Kişisel Gelişim	-0,138	0,104	-0,147	-1,333	0,183
	Sosyalleşme	0,021	0,114	0,022	0,185	0,853
	Fiziksel Fayda	-0,008	0,071	-0,008	-0,116	0,908
	Bütünleşme	-0,085	0,064	-0,102	-1,326	0,186
	Psikolojik Gelişim	0,108	0,089	0,120	1,212	0,226
	Ahlaki Gelişim	0,275	0,064	0,354	4,273	0,000
Duygusal Etki	-0,033	0,076	-0,033	-0,428	0,669	
R= 0,293 R²= 0,086 F= 3,904 p= 0,000						
Uyumluluk	(Sabit)	2,387	0,288		8,296	0,000
	Kişisel Gelişim	0,004	0,106	0,003	0,034	0,973
	Sosyalleşme	0,180	0,116	0,174	1,553	0,121
	Fiziksel Fayda	0,029	0,072	0,028	0,409	0,683
	Bütünleşme	-0,004	0,065	-0,004	-0,059	0,953
	Psikolojik Gelişim	0,428	0,092	0,434	4,669	0,000
	Ahlaki Gelişim	-0,111	0,066	-0,132	-1,688	0,092
Duygusal Etki	-0,145	0,077	-0,136	-1,872	0,062	
R= 0,445 R²= 0,198 F= 1,281 p= 0,000						
Sorumluluk	(Sabit)	0,123	0,152		0,809	0,419
	Kişisel Gelişim	0,568	0,056	0,558	10,146	0,000
	Sosyalleşme	0,190	0,061	0,184	3,108	0,002
	Fiziksel Fayda	0,317	0,038	0,303	8,337	0,000
	Bütünleşme	-0,012	0,035	-0,013	-0,335	0,738
	Psikolojik Gelişim	0,024	0,048	0,025	0,507	0,612
	Ahlaki Gelişim	-0,041	0,035	-0,049	-1,182	0,238
Duygusal Etki	-0,066	0,041	-0,063	-1,616	0,107	
R= 0,879 R²= 0,773 F= 141,954 p= 0,000						
Duygusal Denge	(Sabit)	0,067	0,091		0,740	0,460
	Kişisel Gelişim	0,188	0,033	0,175	5,624	0,000
	Sosyalleşme	0,675	0,036	0,622	18,508	0,000
	Fiziksel Fayda	-0,149	0,023	-0,135	-6,562	0,000
	Bütünleşme	-0,012	0,021	-0,012	-0,563	0,574
	Psikolojik Gelişim	-0,070	0,029	-0,069	-2,455	0,015
	Ahlaki Gelişim	0,358	0,021	0,406	17,320	0,000
Duygusal Etki	-0,006	0,024	-0,006	-0,259	0,796	
R= 0,963 R²= 0,927 F= 530,010 p= 0,000						
Deneyime Açıklık	(Sabit)	2,002	0,264		7,594	0,000
	Kişisel Gelişim	-0,286	0,097	-0,292	-2,947	0,003
	Sosyalleşme	0,192	0,106	0,193	1,804	0,072
	Fiziksel Fayda	0,092	0,066	0,092	1,400	0,163
	Bütünleşme	0,134	0,060	0,154	2,232	0,026
	Psikolojik Gelişim	0,276	0,083	0,295	3,321	0,001
	Ahlaki Gelişim	0,190	0,060	0,235	3,156	0,002
Duygusal Etki	-0,134	0,071	-0,132	-1,890	0,060	
R= 0,512 R²=0,262 F= 14,827 p= 0,000						

Tablo 7’de Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği alt boyutlarının Kişilik Tipleri Ölçeği alt boyutlarını yordama gücünün değerlendirilmesi amacıyla KTÖ’deki her bir alt boyut bağımlı değişken olarak alınmış ve çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo incelendiğinde; Dışa dönüklük değişkenini SSBÖ alt boyutlarının anlamlı olarak yordadığı (p=0,000) ve bağımsız değişkenlerin dışa dönüklük kişilik tipini %9 oranında (R²=0,086) açıkladığı belirlenmiştir. Bağımsız değişkenlerden ise sadece ahlaki gelişim boyutunun

bağımlı değişken üzerinde anlamlı yordayıcı etkisinin olduğu belirlenmiştir. Diğer bağımlı değişken olan uyumluluk boyutunu; bağımsız değişkenlerin %20 oranında ($R^2=0,198$) açıkladığı ve bağımlı değişkenlerden sadece psikolojik gelişim alt boyutunun anlamlı yordayıcı etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Üçüncü bağımlı değişken olan sorumluluk boyutunu; bağımsız değişkenlerin %77 oranında ($R^2=0,773$) açıkladığı görülmektedir. Bağımsız değişkenlerden ise görece önem sırasına göre kişisel gelişim, fiziksel fayda ve sosyalleşme boyutları anlamlı yordayıcı etkiye sahiptir.

Dördüncü bağımlı değişken olan duygusal denge boyutunu; SSBÖ alt boyutlarından oluşan bağımsız değişkenler %93 oranında ($R^2=0,927$) açıklamaktadır. Anlamlı etki oluşturan bağımsız değişkenlerin görece önem sırası ise sosyalleşme, ahlaki gelişim, kişisel gelişim, fiziksel fayda ve psikolojik gelişim boyutları şeklindedir.

Son bağımlı değişken olan deneyime açıklık boyutunu; bağımsız değişkenlerin %26 ($R^2=0,262$) oranında açıkladığı görülmektedir. SSBÖ'den oluşan bağımsız değişkenlerden anlamlı yordayıcı etkiye sahip bağımlı değişkenlerin görece önem sırası psikolojik gelişim, kişisel gelişim, ahlaki gelişim ve bütünleşme boyutları şeklindedir.

Tablo 7 genel hatlarıyla incelendiğinde sporda sosyal bütünleşme alt boyutlarının kişilik tipleri üzerinde anlamlı yordayıcı etkilerinin olduğu söylenebilir.

Tablo 8. Kişilik Tipleri Ölçeği alt boyutlarının Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği alt boyutları üzerindeki etkisi

Bağımlı değişken	Bağımsız değişkenler	Standartlaştırılmamış Katsayılar		Standartlaştırılmış Katsayılar	t	Anlamlılık Düzeyi
		B	Std. hata	Beta		
Kişisel Gelişim	(Sabit)	0,157	0,147		1,071	0,285
	Dışa Dönüklük	-0,025	0,027	-0,024	-0,920	0,359
	Uyumluluk	0,098	0,028	0,101	3,561	0,000
	Sorumluluk	0,512	0,033	0,523	15,709	0,000
	Duygusal Denge	0,434	0,033	0,467	13,266	0,000
	Deneyime Açıklık	-0,074	0,030	-0,073	-2,435	0,015
R= 0,906	R ² = 0,821	F= 268,407	p= 0,000			
Sosyalleşme	(Sabit)	0,196	0,124		1,585	0,114
	Dışa Dönüklük	-0,037	0,023	-0,035	-1,608	0,109
	Uyumluluk	0,066	0,023	0,069	2,853	0,005
	Sorumluluk	0,253	0,027	0,261	9,221	0,000
	Duygusal Denge	0,658	0,028	0,716	23,871	0,000
	Deneyime Açıklık	0,014	0,026	0,014	0,556	0,579
R= 0,933	R ² = 0,870	F= 391,956	p= 0,000			
Fiziksel Fayda	(Sabit)	1,176	0,236		4,986	0,000
	Dışa Dönüklük	-0,008	0,044	-0,008	-0,187	0,852
	Uyumluluk	0,048	0,044	0,050	1,083	0,280
	Sorumluluk	0,688	0,052	0,720	13,160	0,000
	Duygusal Denge	-0,072	0,053	-0,079	-1,374	0,170
	Deneyime Açıklık	0,100	0,049	0,101	2,044	0,042
R= 0,718	R ² = 0,516	F= 62,496	p= 0,000			
Bütünleşme	(Sabit)	0,822	0,294		2,801	0,005
	Dışa Dönüklük	-0,077	0,055	-0,065	-1,413	0,159
	Uyumluluk	-0,016	0,055	-0,014	-0,287	0,775
	Sorumluluk	0,194	0,065	0,175	2,981	0,003
	Duygusal Denge	0,478	0,065	0,454	7,311	0,000
	Deneyime Açıklık	0,211	0,061	0,184	3,476	0,001
R= 0,664	R ² = 0,441	F= 46,317	p= 0,000			

Psikolojik Gelişim	(Sabit)	0,008	0,219		0,038	0,970
	Dışa Dönüklük	-0,002	0,041	-0,002	-0,050	0,960
	Uyumluluk	0,188	0,041	0,186	4,578	0,000
	Sorumluluk	0,384	0,049	0,377	7,906	0,000
	Duygusal Denge	0,369	0,049	0,381	7,559	0,000
	Deneyime Açıklık	0,063	0,045	0,060	1,389	0,166
R= 0,795 R²= 0,633 F= 100,931 p= 0,000						
Ahlaki Gelişim	(Sabit)	-0,022	0,215		-0,104	0,917
	Dışa Dönüklük	0,111	0,040	0,086	2,779	0,006
	Uyumluluk	-0,129	0,040	-0,108	-3,183	0,002
	Sorumluluk	-0,035	0,048	-0,029	-0,727	0,468
	Duygusal Denge	0,952	0,048	0,841	19,882	0,000
	Deneyime Açıklık	0,119	0,045	0,096	2,676	0,008
R= 0,861 R²= 0,741 F= 167,594 p= 0,000						
Duygusal Etki	(Sabit)	1,671	0,259		6,439	0,000
	Dışa Dönüklük	-0,001	0,048	-0,001	-0,013	0,990
	Uyumluluk	0,010	0,049	0,011	0,206	0,837
	Sorumluluk	0,163	0,058	0,172	2,829	0,005
	Duygusal Denge	0,459	0,058	0,511	7,943	0,000
	Deneyime Açıklık	-0,024	0,054	-0,024	-0,440	0,661
R= 0,632 R²=0,400 F= 39,016 p= 0,000						

Tablo 8’de Kişilik tipleri ölçeği alt boyutlarının Sporda Sosyal Bütünleşme Ölçeği alt boyutları üzerindeki yordama gücünün değerlendirilmesi amacıyla SSBÖ’deki alt boyutlar tek tek bağımlı değişken olarak alınmış ve çoklu doğrusal regresyon analizi gerçekleştirilmiştir. Tablo incelendiğinde; kişisel gelişim alt boyutunu, KTÖ alt boyutlarından oluşan bağımsız değişkenlerin %82 oranında ($R^2=0,821$) açıkladığı tespit edilmiştir. Anlamli etki oluşturan bağımsız değişkenlerin görelî önem sırası, sorumluluk, duygusal denge, uyumluluk ve deneyime açıklık şeklindedir.

İkinci bağımlı değişken olan sosyalleşme boyutunu; bağımsız değişkenlerin %87 oranında ($R^2=0,870$) açıkladığı ve anlamlı sonuçlar veren bağımsız değişkenlerin görelî önem sırasının da duygusal denge, sorumluluk ve uyumluluk şeklinde olduğu belirlenmiştir.

Üçüncü bağımlı değişken olan fiziksel fayda boyutunu; bağımsız değişkenlerin %52 oranında ($R^2=0,516$) açıkladığı tespit edilmiştir. Bağımlı değişkenlerden ise önem sırasına göre, sorumluluk ve deneyime açıklık boyutlarının anlamlı yordayıcı etkiye sahip olduğu görülmektedir.

Dördüncü bağımlı değişken olan bütünleşme boyutunu; KTÖ değişkenlerinin %44 oranında ($R^2=0,441$) açıkladığı belirlenmiştir. Bağımsız değişkenlerden önem sırasına göre, duygusal denge, deneyime açıklık ve sorumluluk alt boyutları anlamlı yordayıcı etkiye sahiptir.

Beşinci bağımlı değişken olan psikolojik gelişim alt boyutunu; KTÖ alt boyutları %63 oranında ($R^2=0,663$) oranında açıklamaktadır. Bağımlı değişkenlerden ise önem sırasına göre, duygusal denge, sorumluluk ve uyumluluk alt boyutlarının anlamlı yordayıcı etkiye sahip olduğu belirlenmiştir.

Altıncı bağımlı değişken olan ahlaki gelişim alt boyutunu; KTÖ alt boyutları %74 oranında ($R^2=0,741$) açıklamaktadır. Bağımsız değişkenlerden önem sırasına göre duygusal denge, uyumluluk, deneyime açıklık, dışa dönüklük alt boyutları anlamlı yordayıcı etkiye sahiptir.

Yedinci ve son bağımlı değişken olan duygusal etki boyutunu; KTÖ alt boyutları %40 oranında ($R^2=0,400$) açıklamaktadır. Bağımsız değişkenlerden önem sırasına göre duygusal denge ve sorumluluk alt boyutlarının bağımlı değişken üzerinde anlamlı yordayıcı etkiye sahip olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8’ de aktarılan durum genel hatlarıyla incelendiğinde kişilik tipleri ölçeği boyutlarının sporcuların sosyal bütünleşme düzeylerinde anlamlı yordayıcı etkiye sahip olduğu söylenebilmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Bireyler arası uyum, bir kimlik bağlamında kişiliklerin birbirleriyle çatışmadan varlıklarını ve birlikteliklerini sürdürmeleridir. Sporun insanların sosyalleşmesini sağlayan bir ortam yaratmaktadır. Sporun birçok yararı sayılabilirken bir amacı da sportif başarıdan çok her bireyin varlık yapısında bulunan kişilik gelişimine katkı sağlamasıdır. Spor doğası gereği bireyleri fiziksel olarak güçlendirdiği gibi zihinsel ve psikolojik olarak da güçlü sosyal bireyler haline getirdiği söylenebilmektedir. Bu kapsamda bu bölümde analiz sonuçlarına göre belirlenen dört hipotez aşağıda tartışılmıştır.

H₁: Fiziksel aktivite yapan bireylerin sporda sosyal bütünleşme düzeyleri ile kişilik tipleri arasında ilişki vardır.

Hipotez 1 değerlendirildiğinde kişilik tiplerindeki gelişim düzeyi arttıkça sporda sosyal bütünleşme düzeyinin arttığı aynı zamanda bireyin sporda sosyal bütünleşme düzeyi arttıkça da kişilik tiplerinde de gelişimin arttığı araştırma sonucunda ortaya çıkmıştır. Bu sonuca göre hipotezimiz doğrulanmıştır. Fiziksel aktivite yapan bireylerin sosyal bütünleşmeleri arttıkça kişilik tiplerinden uyumluluk, sorumluluk, duygusal denge (nevrotiklik) ve deneyime açıklık yönleri de gelişim göstermektedir. Yapılan araştırmalar uyumlu insanların sosyal ilişkilerinin daha olumlu düzeyde olduğu ve çevresindeki insanlarla daha az sorun yaşadığını belirtmektedir (Berry ve Hansen, 2000; Jensen-Campbell ve Graziano, 2001). Fiziksel aktivite yapan bireyin sosyalleşmesinin yanında sorumluluk düzeyinin de arttığı, başka bir deyişle daha fazla kontrol ve disiplin sahibi olduğu belirtilmiştir. Ayrıca bu bireylerin diğer bireylere göre daha düzenli ve planlı oldukları yapılan araştırmalarda ortaya çıkarılmıştır (Burger, 2006). Bireylerin sosyalleşmesi arttıkça kişilik özelliklerinden duygusal denge (nevrotiklik) özellikleri de atmaktadır. Bu sonuç normal şartlarda beklenen bir sonuç değildir. Çünkü bireyin duygusal denge (nevrotiklik) düzeyi ne kadar yüksekse yaşadıkları stres, öfke, kaygı ve suçluluk düzeyleri de o oranda artmaktadır (Costa ve McCrae, 1987). Ancak sporla uğraşan insanların mücadele ortamındaki kazanma hırsı, bireylerin sosyalleşmesinin yanında nevrotik kişilik düzeyini de artırmasına neden olabilir. Dobersek ve Bartling (2008) yaptıkları çalışmada sporcu olanların nevrotiklik düzeylerinin sporcu olmayanlara göre daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır. Shairati ve Bakhtiari (2011) ise yapmış oldukları çalışmada çalışmamızın aksine spor yapan bireylerin duygusal denge(nevrotiklik) düzeylerinin spor yapmayan bireylere göre daha düşük düzeyde olduğu sonucuna varmışlardır. Spor müsabakaları iletişim ve sosyal etkileşimi içermektedir. Bu nedenle dışlanmış bireylerin sosyalleşmesi için spor uygun bir araçtır (Allen ve ark., 2013). Sosyal bütünleşmesi artan bireylerin kişilik özelliklerinden deneyime açıklık özelliklerinin de arttığı görülmüştür. Deneyime açıklık kişiler arası ilişkilerde açık olmaktan çok, deneyimlere açık olmak anlamındadır. Bu kişilik özelliğinde güçlü bir hayal gücü, yeni görüşleri kabul etme isteği, çok yönlü düşünme ve zihinsel merak vardır (Burger, 2004). Spor kavramı da tam bu yönde kişilerin yeni deneyimler kazanmasında yardımcı olabilecek bir araç olabilmektedir. Şentürk

(2014) de yaptığı çalışmada spor ile iyi ilişkiler içerisinde olan grupların olumlu özelliklerini ortaya çıkarmaya yardım edecek bir ölçüm aracını literatüre kazandırmış ve sporun bireyler ve gruplar üzerindeki etkisini ortaya koyma yolunda katkı sağlamıştır.

H₂: Cinsiyet değişkenine göre fiziksel aktivite yapan bireylerin sporda sosyal bütünleşme ile kişilik tipleri arasındaki ilişki farklılaşmaktadır.

Bulgular sonucunda kadınların kişilik özelliklerinden dışa dönüklük boyutu artıkça sosyalleşme ve duygusal etki düzeylerinin de erkeklere oranla daha fazla artış gösterdiği sonucuna varılmıştır. Ayrıca sosyal bütünleşmesi yüksek olan kadınların deneyime açıklık durumları erkeklere göre daha fazla artarken, duygusal denge (nevrotiklik) düzeyleri ile ahlaki gelişim arasındaki ilişkide erkeklere göre daha fazla artmaktadır. Erkeklerin ise ahlaki gelişim düzeyleri arttıkça kişilik özelliklerinden uyumluluk, sorumluluk ve duygusal denge boyutu kadınlara göre daha fazla artış göstermektedir. Kişilik birçok faktörden etkilendiği çeşitli çalışmalarla ortaya konulmuştur (Berger ve Littlefield, 2013; Jockin ve ark., 1996). Bunlardan en önemlileri çevre, kalıtım ve cinsiyettir (Jung, 1995). Kadınlar erkeklere göre daha sosyal varlıklardır. Bu çalışma sonucunda da kadınların dışa dönüklükleri ve sosyalleşmelerinin erkeklere göre daha fazla olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra kadınların erkeklere oranla duygusal denge (nevrotiklik) düzeyleri de fazladır. Yapılan araştırmalar kadınların kaygı, depresyon ve gerginlik gibi nevrotik davranışları daha sık sergilediklerini göstermektedir (Eysenck ve Eysenck, 1975; McNair ve ark., 1971). Newcombe ve Boyle (1995) de yaptıkları çalışma sonucunda erkeklerin kadınlara göre daha az kaygılı, dışa dönük ve nevrotik olduğu sonucuna varmışlardır.

H₃: Fiziksel aktivite yapan bireylerin yaptıkları spor türüne göre sosyal bütünleşme ile kişilik tipleri arasındaki ilişki farklılaşmaktadır.

Hipotez 3 incelendiğinde takım sporu yapan bireyler ile bireysel spor yapan bireylerin sosyal bütünleşme ve kişilik tipleri arasındaki ilişkinin farklı boyutlarda farklılaştığı tespit edilmiştir. Genel olarak bakıldığında takım sporları ile uğraşan bireylerin bireysel sporlarla uğraşan bireylere göre sosyal bütünleşme düzeyleri ile kişilik özelliklerinin daha fazla arttığı sonucuna varılmıştır. Ancak bireysel spor ile uğraşan bireylerin takım sporcularına göre sorumluluk özellikleri ile sosyal bütünleşmede fiziksel fayda düzeyleri daha fazla artmaktadır. Yapılan çalışmalar bireysel sporla uğraşan bireylerin daha içe dönük olduğunu göstermektedir. Bu sonuç, önceki araştırmalarda takım sporlarının sosyal entegrasyona daha elverişli olduğunu belirtmektedir. Eagleton ve arkadaşlarının (2007) yılında yaptıkları çalışmada takım sporuyla uğraşan bireylerin dışa dönüklüklerinin bireysel sporla uğraşan bireylerden daha yüksek olduğu sonucuna varmışlardır. Nia ve Besharat (2010) ise yaptıkları çalışmada takım sporcularının sosyalleşmelerinin daha yüksek düzeyde olduğu sonucuna varmıştır. Yine Devocioğlu ve arkadaşları (2012) da yaptıkları çalışmada takım sporcularının sosyalleşme düzeylerinin daha yüksek olduğunu belirtmişlerdir. Takım sporları insanların bir araya gelerek gruplar halinde hareket etmesine ve kişiler arası iletişim ve etkileşimin artmasına neden olmaktadır. Bu sebeple takım sporu ile uğraşan kişilerin sosyal bütünleşme düzeylerinin ve kişilik özelliklerinden uyumluluk, sorumluluk özelliklerinin bireysel sporlarla uğraşan bireylere göre daha fazla olması beklenen bir durumdur.

H₄: Fiziksel aktivite yapan bireylerin sosyal bütünleşme düzeylerinin kişilik tiplerine etkisi vardır.

Sporda sosyal bütünleşme alt boyutlarının kişilik tipleri üzerinde anlamlı yordayıcı etkilerinin olduğu araştırma sonucunda elde edilmiştir. Spor yapmak yalnızca bir bedensel uğraş olmayıp aynı zamanda sosyalleşme ve topluma uyma sürecidir. Spor bir kurallar dizisi ile

sınırlandırılmıştır. Ayrıca taşıdığı özelliklere göre takıma uyma özelliklerini gerektirir. Kuralların temelinde sportif etkinliğin kişilik üzerinde etkileri bulunmaktadır (Küçük ve Koç, 2004). Küçük ve Koç'un (2004) da belirttiği gibi bireylerin spora katılımı sırasında ve devam eden süreçlerde yaşadığı olumlu (mutluluk, heyecan, kazanma hırsı vb.) ya da olumsuz (kaygı, stres, depresyon vb.) durumlar kişiliklerinin gelişmesinde önemli rol oynamaktadır. Bireyler fiziksel aktiviteye katılımında daha dışa dönük bireyler olarak sosyalleşmekte iken, özellikle takım sporlarıyla uğraşan bireyler sporda sosyal bütünleşmeyi daha fazla gerçekleştirmektedir. Aynı zamanda bu bireyler kişilik tiplerinden uyumluluk, sorumluluk, dışa dönüklük, deneyime açıklık gibi özelliklerinin de gelişmesini sağlamaktadırlar.

Genel olarak araştırma sonuçlarına bakacak olursak, sporda sosyal bütünleşme düzeyinin bireylerin kişilik özelliklerine doğrudan etki ettiği sonucu elde edilmiştir. Kadınların erkeklere oranla dışa dönüklük ve sosyalleşme oranları daha fazla iken erkeklerinde kadınlara göre uyumluluk ve sorumluluk özellikleri daha fazladır. Ayrıca kadınların erkeklere oranla nevroitiklik düzeyleri daha yüksektir. Takım sporuyla uğraşan bireylerin de bireysel sporla uğraşan bireylere göre sosyalleşme düzeyleri ve uyumluluk, sorumluluk özellikleri daha yüksektir. Sonuç olarak spor bireylerin sosyal bütünleşmesi ile birlikte kişilik gelişimleri için çok önemli bir araçtır. Bu çalışma sporda sosyal bütünleşme ve kişilik tiplerinin birlikte incelendiği ilk çalışma olduğu için önem arz etmektedir. Gelecek çalışmalarda bu tip çalışmalar artırılabilir. Ayrıca spor branşları belirtilerek branşlar arasındaki sosyal bütünleşme ve kişilik tipleri incelenebilir. Temaslı ve temaslı sporlarla ilgili çalışmalar desteklenebilir.

KAYNAKLAR

Allen M. S., Greenlees I., Jones, M. (2013). Personality in sport: A comprehensive review. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 6, 184–208. doi:10.1080/1750984X.2013.769614

Bayar P. (2003). Spor yapan ve yapmayan bayanların kişilik özelliklerinin karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 14(3), 133-143.

Berger R. A., Littlefield D. H. (1969). Comparison between football athletes and nonathletes on personality. *Research Quarterly. American Association for Health, Physical Education and Recreation*, 40(4), 663-665.

Berkman L. F. (1995). The role of social relations in health promotion. *Psychosomatic Medicine*, 57, 245-254.

Berry D. S., Hansen J. S. (2000). Personality, nonverbal behavior, and interaction quality in female dyads. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 26, 278 –292.

Brisette I., Cohen S., Seeman T. E. (2000). Measuring social integration and social networks. *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists*, 53, 85.

Burger J.M. (2006). *Kişilik psikoloji biliminin insan doğasına dair söyledikleri* (Çev.İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu). Kaktüs Psikoloji.

Büyükbasmacı Y. E., Tazegül Ü. (2016). Düzenli Olarak Spor Yapan ve Yapmayan Bireylerin Sosyotropik-Otonomik Kişilik Düzeylerinin Karşılaştırılması. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4 (37), 611-617.

Büyüköztürk Ş., Çakmak E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Atıf İndeksi, 1-360.

Cohen S., Underwood L.G., Gottlieb B. H. (2000). *Social support measurement and intervention: A guide for health and social scientists* (pp. 53-85). New York, NY, US: Oxford University Press.

- Cohen S., Wills T. A. (1985). Stress, social support and the buffering hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98, 310-357.
- Costa P. T., McCrae R. R. (1987). Neuroticism, somatic complaints, and disease: Is the bark worse than the bite? *Journal of Personality*, 55(2), 299-316.
- Devecioglu S., Sahan H., Yildiz M., Tekin M., Sim H. (2012). Examination of socialization levels of university students engaging in individual and team sports. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 46, 326-330.
- Digman J. M. (1997). Higher-order factors of the Big Five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 73(6), 1246.
- Dobersek U., Bartling C. (2008). Connection between personality type and sport. *American Journal of Psychological Research*, 4 (1), 21- 28.
- Doğan T. (2013). Beş faktör kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14(1), 56-64. doi:10.1111/j.0022-3506.2004.00284.x
- Duriez B., Soenens B., Beyers W. (2004). Personality, identity styles, and religiosity: An integrative study among late adolescents in Flanders (Belgium). *Journal of Personality*, 72, 877–910. doi:10.1111/j.0022-3506.2004.00284.x
- Eagleton J. R., McKelvie S. J., De Man A. (2007). Extra version and neuroticism in team sport participants, individual sport participants, and nonparticipants. *Perceptual and motor skills*, 105(1), 265-275.
- Elmose-Østerlund K, Ørnulf S., Ramon L, Jan-Willem V.D.R., Jenny A.Z., Siegfried N. (2019). Social integration in sports clubs: individual and organisational factors in a European context, *European Journal for Sport and Society*, DOI: 10.1080/16138171.2019.1652382
- Eraslan M. (2015). Spor Bölümlerinde Öğrenim Gören Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Özelliklerinin ve Stresle Başa Çıkma Stilllerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(12), 65-82.
- Erikson E. H. (1950). *Childhood and society*. New York: Norton.
- Eysenck H.J., Eysenck S.B.G. (1975). *Manual for the Eysenck Personality Questionnaire*. London: Hodder & Stoughton.
- Fletcher R, Dowell L. (1971). Selected Personality Characteristics of High School Athletes and Nonathletes, *The Journal of Psychology: Interdisciplinary and Applied*, 77:1, 39-41, DOI: 10.1080/00223980.1971.9916852
- Foulkes, S. H. (2018). *Introduction to group-analytic psychotherapy: Studies in the social integration of individuals and groups*. Routledge.
- Frieder R. E., Wang G., Oh I. S. (2018). Linking job-relevant personality traits, transformational leadership, and job performance via perceived meaningfulness at work: A moderated mediation model. *Journal of Applied Psychology*, 103(3), 324.
- Fulkerson J. A., Keel P. K., Leon G. R., Dorr T. (1999). Eating-disordered behaviors and personality characteristics of high school athletes and nonathletes. *International journal of eating disorders*, 26(1), 73-79.
- Goldberg L. R. (1990). An alternative" description of personality": the big-five factor structure. *Journal of personality and social psychology*, 59(6), 1216.
- Goldthorpe J. H. (2017). Social inequality and social integration. In *Social Policy and Public Policy* (pp. 32-40). Routledge.

- Hall D. A. (2004). A Comparative Study of Perceptions of Participants and Non-Participants in a Campus Recreation Program on the Quality of Students' College Experiences. Unpublished Ph. D. Dissertation, University of Pacific, California, USA.
- Harris M. A., Brett C. E., Starr J. M., Deary I. J., Johnson, W. (2016). Personality and other lifelong influences on older-age health and wellbeing: Preliminary findings in two Scottish samples. *European journal of personality*, 30(5), 438-455.
- Hittner J. B., Penmetsa N., Bianculli V., Swickert R. (2020). Personality and substance use correlates of e-cigarette use in college students. *Personality and Individual Differences*, 152, 109605.
- Ilyasi G., Salehian M. H. (2011). Comparison of personality traits between individual and team athletes. *Middle-East Journal of Scientific Research*, 9(4), 527-530.
- Jensen-Campbell L.A., Graziano W.G. (2001). Agreeableness as a moderator of interpersonal conflict. *J. Personal*, 69, 323-61.
- Jocklin V., McGue M., Lykken D. T. (1996). Personality and divorce: A genetic analysis. *Journal of personality and social psychology*, 71(2), 288.
- Judge T. A., Higgins C. A., Thoresen C. J., Barrick M. R. (1999). The big five personality traits, general mental ability, and career success across the lifespan. *Personnel Psychology*, 52(3), 621-652.
- Jung J. (1995). Ethnic group and gender differences in the relationship between personality and coping. *Anxiety, Stress, and Coping*, 8(2), 113-126.
- Kaplan T., Aktaş S., Tükel Y., Atılgan D. (2017). Rekreatyonel Olarak Aktif Üniversite Öğrencilerinin Kişilik Tiplerinin İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 8(2), 135-144.
- Karaca M. (2012). Farklılaşma, bütünlük ve birlikte yaşama üzerine. *Dicle University Journal of Ziya Gokalp Education Faculty*, 18.
- Karasar N. (2016) *Bilimsel Araştırma yöntemi: Kavramlar ilkeler teknikler*. 31. Baskı Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Küçük V., Koç H. (2004). Psiko-sosyal gelişim süreci içerisinde insan ve spor ilişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10).
- Levine I, Stokes JP. (1986). An examination of the relation between individual difference variables to loneliness. *Journal of Personality*, 54, 717-733.
- McCrae R. R. (1992). The five-factor model: Issues and applications (Special issue). *Journal of Personality*, 60(2), 175-215.
- McNair D.M., Lorr M., Droppleman L.F. (1971). *Profile of Mood States Manual*. San Diego: Educational and Industrial Testing Service
- Nia M. E., Besharat M. A. (2010). Comparison of athletes' personality characteristics in individual and team sports. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 5, 808-812. <http://doi.org/bwx652>
- Özdil M. (2017). Kolektif ve bireysel kimlikler bağlamında sosyal bütünlük. *Journal of Suleyman Demirel University Institute of Social Sciences*, 28(3).
- Özgen F. (2016). Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinde internet bağımlılığı ile kişilik ilişkisinin incelenmesi. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Passer M. Smith R., Holt N., Bremner, A., Sutherland E., Vliek M. (2009). *Psychology The Science of Mind and Behaviour*. McGraw-Hill Education.

Newcombe P.A., Boyle G.J. (1995). High school students' sports personalities: Variations across participation level, gender, type of sport, and success. *International Journal of Sport Psychology*, 26, 277-294: ISSN 0047-0767.

Sato M., Jordan J.S., Funk D.C., Sachs M.L. (2018). Running involvement and life satisfaction: The role of personality, *Journal of Leisure Research*, 49(1), 28-45, DOI: 10.1080/00222216.2018.1425051

Schultz D.P, Schultz S. E. (2005). *Theories of Personality*. Wadsworth, a division of Thomson Learning.

Seeman T. E. (1996). Social ties and health: The benefits of social integration. *Annals of Epidemiology*, 6, 442-451.

Shariati M., Bakhtiari S. (2011). Comparison of personality characteristics athlete and non-athlete student, Islamic Azad University of Ahvaz. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 30, 2312-2315.

Sudak M. K., Zehir C. (2013). Kişilik tipleri, duygusal zekâ, iş tatmini ilişkisi üzerine yapılan bir araştırma. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 11(22), 141-165.

Şahan H. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2008(2), 248-266.

Ulseth, A. B. (2004). Social integration in modern sport: Commercial fitness centres and voluntary sports clubs, *European Sport Management Quarterly*, 4(2), 95-115, DOI: 10.1080/16184740408737471

Yazgan İnanç B., Yerlikaya E.E. (2015). *Kişilik Kuramları*. Pegem Akademi.

Yılmaz B., Karlı Ü., Yetim A. A. (2006). Sporda sosyal bütünleşme ölçeği (SSBÖ) geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 11(4), 3-10.

Yüksel Ö. (2006). *Davranış Bilimleri*, Ankara, Gazi Kitabevi.

Zweig D., Webster J. (2004). What are we measuring? An examination of the relationships between the big-five personality traits, goal orientation, and performance intentions. *Personality and Individual Differences*, 36(7), 1693-1708.